

gezond kunnen leven'

gezegd over medicijnresten en andere zorgwekkende stoffen, terwijl we wel weten dat die in het water zitten én van invloed zijn op de omgeving."

Jacobs: „In 2027 zijn we echt nog niet klaar. Volgens het RIVM wordt elke 1,4 seconden ergens op de wereld een nieuwe chemische stof geregistreerd. Van sommige weten we echt nog niet wat het effect is. Misschien zijn ze ongevaarlijk, misschien ook niet. Maar we hebben er wel mee te dealen."

De Noord-Brabantse waterschappen hebben de Utrechtse universiteit gevraagd om u een spiegel voor te houden over uw manier van werken. Het rapport was zeer kritisch, met name als het gaat om toezicht en handhaving. Waarom heeft u daar zo'n moeite mee?

De Ridder: „De transitie buiten - hoe anders om te gaan met water en de urgentie die daarmee gemoeid is - is ook binnen zichtbaar. Tien jaar geleden had ik niet bij het waterschap willen werken. Wij waren vooral van de categorie 'mogelijk maken'. Dus niet vertellen wat niet kan, maar zorgen dat het lukt. Dat is heel diep geworteld in onze organisaties. Maar we moeten scherper worden vanwege de belangen die wij dienen. Dat zijn niet alleen de belangen van mensen, wij dienen ook de belangen van de natuur en de omgeving. Je begint met bedrijven de regels uitleggen. Ze

meenemen, faciliteren, stimuleren. Straks gaan er strakkere regels gelden. Als iemand dan nóg niet meebeweegt, dan gaan we sneller handhaven. Toen ik viereneenhalf jaar geleden bij waterschap De Dommel begon, werkten hier 480 mensen. Nu 550. Allemaal mensen die deze beweging mogelijk maken. Mensen die zich niet met een 'ja, maar' weg laten sturen. Dat is een wat ander type."

Jacobs: „Mensen willen hier graag werken. Als je ergens maatschappelijke relevantie kunt leveren, dan is het hier. Het klinkt gek, maar hoe meer het klimaat verkloot wordt, hoe interessanter ons werk wordt."

U wordt in het Utrechtse rapport gewaarschuwd dat u aansprakelijk bent als de normen niet worden gehaald. Iedereen kan de waterschappen voor de rechter slepen. Milieugroeperingen zullen klaar staan. De parallel met de stikstofcrisis ligt voor de hand. Waar houdt u rekening mee?

De Ridder: „Er gaan natuurlijk juridische zaken komen."

Jacobs: „Maar dat mag niet de motor zijn voor ons, angst voor procedures en boetes."

De Ridder: „Als mensen rechtszaken aanspannen, en dat zal best wel eens gebeuren, dan kijken ze of vergunningen wel of niet verstrekt mogen worden. Dan gaat het vooral om lozingsvergunningen

en onttrekkingsvergunningen (om water op de pompen, red.). Dat is veel minder verstrekkend dan bij stikstof. Je ziet wel een fundamentele omslag in het denken. Dat zie je bij chemiebedrijf Chemours, dat aansprakelijk is gesteld voor milieuschade door de schadelijke stof PFAS die ze gebruiken, maar je ziet het ook bij onze vergunningen. Daar wordt de fundamentele vraag gesteld hoe je nou eigenlijk kunt rechtvaardigen dat er een belasting van de omgeving plaatsvindt. Waarom sta je eigenlijk toe dat een bedrijf schadelijke stoffen loost? Wij zijn ook met die vraag bezig als het bijvoorbeeld om kadaververwerker Rendac gaat, in Son en Breugel. Daar wordt de omgeving belast door lozingen van dat bedrijf in de Sonse Heide loop, die uiteindelijk in de Dommel uit komt."

Voldoen ze aan de lozingsvergunning? En is de beek schoon genoeg voor de Europese norm?

De Ridder: „Beide. Ze voldoen aan de lozingsnorm, want daarvoor geldt dat ze daar de best beschikbare techniek voor moeten gebruiken. Maar wel: in de context van het bedrijf zelf. Voor iemand met een bovenmodaal inkomen heb je het dan bij wijze van spreken over de Mercedes, maar voor iemand met een klein inkomen over een Golf. Maar is dat dan het beste voor de omgeving? Nee. Kan het beter? Ja."

Tik op de vingers

Eerlijk is eerlijk: het waren de Noord-Brabantse waterschappen zélf die onderzoekers van de Universiteit Utrecht vroegen wat ze beter konden doen. Het antwoord kwam afgelopen september in een 98 pagina's tellend rapport. Met stevige kritiek die er vooral op neerkwam dat de waterschappen strenger en strikter moeten zijn: minder naar anderen wijzen, andere overheden meer aanspreken op hun verantwoordelijkheden, zorgen dat de eigen regels op orde zijn en dat (potentiële) overtreders beter in beeld zijn. Doen ze dat onvoldoende, stelden de onderzoekers, dan bestaat de kans dat ze voor de rechter aansprakelijk kunnen worden gesteld voor slechte waterkwaliteit.

Meanderende Grote Beerze bij Casteren. FOTO DORIS VAN GOOL/DCI MEDIA

Waarom zegt u niet dat lozen gewoon geen optie meer is?

Jacobs: „Dan moet je voortaan ook je poep en je plas inhouden. Er zal altijd geloosd worden. De vraag is wat er in de lozing zit en daar moet je iets aan doen. Aanpakken bij de bron, daar lobbyen wij voor als waterschappen. Een uitgebreidere producentenverantwoordelijkheid. En dat hele PFAS-verhaal: verbied het gewoon."

De Ridder: „We trekken het korset voor bedrijven strakker aan door ze aan te spreken en als het nodig is te handhaven. Het helpt ons enorm als de rijksoverheid de regels strakker definieert. Daarom hebben we het rapport van de Universiteit van Utrecht ook doorgestuurd naar Den Haag. We kunnen het niet alleen."

Een gemiddeld gezin betaalt ongeveer 350 euro aan waterschapsbelasting. De Unie van Waterschappen heeft onlangs laten weten dat daar komend jaar zo'n 50 euro bij komt. Wat gaat er gebeuren als u vijf tot tien jaar vooruitkijkt?

De Ridder: „Het eerlijke verhaal is dat de dingen die ons te doen staan geld kosten. En dat de tarieven ook zullen stijgen. Het eerlijke verhaal is ook dat als we niets doen, de maatschappelijke kosten nog veel groter zullen zijn. Er is in die zin geen ontkomen aan."

Jacobs: „Maar de vraag is ook: wat krijg je ervoor terug? We zorgen ervoor dat je droge voeten houdt, dat er dijken worden aangelegd, dat je gewoon het toilet door kunt trekken. En wat je betaalt... de verzekering van een tweedehands Toyota Corolla is duurder. Maar het gaat meer kosten en daarom gaan we er naartoe dat de vervuiler betaalt. Dat betekent dat de rekening niet alleen bij de burger komt te liggen. En let wel, als we niets doen wordt de rekening alleen maar hoger. Maar dan betalen wij hem niet meer, maar dan betalen onze kinderen hem. En als ik iets vertik, is het de rekening doorschuiven naar onze kinderen. Wij hebben dit veroorzaakt, wij lossen het op. We zorgen dat onze kinderen gewoon gezond kunnen leven."